

TALLINNA ASUMISELTSI ABC

JAANIKA AIT, Tallinna Ülikooli sotsioloogia magistrant

(PEA)LINNASELTSIDE OLEMUS

Eestis defineeritakse kodanikuühiskonda kui kõikide inimeste huvide ja võimete kohaselt kaasavat osalusühiskonda, mis hõlmab inimeste omaalgatuslikku koostööd oma huvide järgimiseks ning avalike teemade aruteludes ja otsustusprotsessides kaasa löömist, samuti seda koostööd võimaldavaid ühendusi, võrgustikke ja institutsioone.¹ Üks kodanikuaktiivsuse ja omaalgatusliku koostöö vorme on seltsid, mis on enamasti ühes geograafilises piirkonnas tegutsevad vabauhendused.

2013. aasta novembri seisuga tegutseb Tallinnas 22 piirkondlikku seltsi. Seltsid on moodustatud kesklinna, Põhja-Tallinna, Pirita, Nõmme ja Haabersti linnaosades. Liikmete arv varieerub ühenduseti, küündides paarikümnest kuni mitmesajani. Sageli on seltside kaasaelajaskond kordades suurem kui ametlik liikmete arv.

Asumiseltsid erinevad tegevusvaldkonniti, olenevalt oma linnaosa keskkonnast ning seltsi moodustavate inimeste huvidest. Toon rea näiteid, kuidas seltsid on viimasel 10 aastal Tallinna arengutes kaasa rääkinud:

1. Hea Kodanik 2013: www.ngo.ee/kodaniku%C3%BChiskond?language=en

LUBAGE TUTVUSTADA

avalik ruum: Soo tänava rekonstrueerimisprojekt Kalamajas, Vana-Kalamaja tänava algatus, Uue Maailma visioon, Pelgulinna seltsi allkirjakampaania Stroomi metsa kaitseks, Pirita seltside kohtukaebus Tallinna Olümpiaspordikeskuse detailplaneeringu tühistamise kohta, et säilitada Pirita mereäärset ala rekreatsioonialana;

liikuvus- ja transpordikorraldus: Luite seltsi töö Veerenni ülesõidu säilimise poolt, Möldre tee seltsi tegevus bussiühenduse parandamise nimel, Liiva külaseltsi tulemuslik tegevus Kalmistu teelt raskeveokite ümbersuunamisel;

sotsiaalteenuste osutamine: Kopli Seltsi heategevusüritused puudustkannatavatele peredele, Pelgulinna seltsi seenioride aktiveerimine;

linna turvalisus ja heakord: Professorite küla talgud, Juhkentali talgud, Vanalinna Seltsi tegevus seoses lõbustusasutuste müraga;

kultuuriürituste korraldamine: Maarjamäe laat, Roheliste väravate tänav Nõmmel, Professorite küla lustipäev;

piirkonna identiteedi väärtustamine ja ümberdefineerimine: Kadrioru (m)ajaloo projekt, Nõmme Heakorra seltsi tegevus;

üldises linnaosaarengus kaasa rääkimine, näiteks lasteaia- ja koolikohtade kättesaadavuse või linna tulevikuvisionide üle arutlemine ja võimalike lahenduse otsimine: Pirita seltside visioonikonverentsid, Telliskivi seltsi foorumisari.

KÕHKLUSED JA KAHTLUSED

Eeskätt linnavalitsejate ja arendajate seas kerkitab sageli küsimus seltside representatiivsusest. Kui palju liikmeid peab seltsil olema, et konkreetse piirkonna elukeskkonna arendamises kaasarääkimine oleks õigustatud? Kas seltsi arvamuse väljendamisel võetakse arvesse kõigi piirkonnaelanike arvamusi või ainult teatud seltskonna oma? Kuidas maid jagatakse, kui lisaks asumiseltsile tegutseb samas piirkonnas näiteks majaomanike selts ja mitmeid korteriühendusi? Mis õigusega võtab asumiselts sõna teises asumis või linnaosas toimuva suhtes? Miks tahavad seltsid linnaosavalitsuste kõrvale paralleelstruktuuri luua?

Selle aasta jooksul toimunud seltside töötubades² on nendele küsimustele vastuseid otsitud ning asumiseltsi mõistet sõnastades jõutud mitmele järeldusele:

- 1)** selts ei ole oma piirkonna elanike esinduskogu, vaid üks (ideaalis paljudest) piirkonna elukeskkonna parandamisele keskenduv kodanikeühendus;
- 2)** selts ei pea kõiki piirkonnaelanikke esindama, kuna see läheb vastuollu seltside (ja demokraatia) ühe kandva väärtusega – mitmekesisuse soosimine. Seltse ja teisi kodanikke koondavaid ühendusi on ühes linnaosas mitmeid ja eriarvamuste puhul on linnavalitsuse asi teha kaalutusotsus eri huvide vahel;
- 3)** kuigi käibefraasina on sõna asumiselts avalikkuses kinnistunud, ei tegutse enamik seltse linna poolt kehtestatud ajalooliste asumite piires, vaid määravad oma tegutsemispiirkonna ise (hea näide on Telliskivi selts, mis muretseb Kalamaja ja Pelgulinna asumi heaolu pärast). Samaja mõjutavad kohalikku

2. Loe Linnaidee algatuse raames toimunud seltside arutelude kokkuvõtteid: www.linnaidee.ee/content/koostoomude1

LUBAGE TUTVUSTADAZ

eluolu paljud oma piirkonnast väljajäävad või ülelinnalsed otsused, nagu ühistransport, koolid-lasteaiad, liikluskorraldus, mistõttu toovad seltsid neisse aruteludesse nii kohaliku perspektiivi kui ka tähelepanekuid ülelinnalsite süsteemide parandamiseks;

4) kuna ühes seltsis on tihti koos väga erinevate huvidega inimesed, püütakse otsustamisel järgida arutleva demokraatia³ põhimõtteid, mis tähendab konsensuse leidmist või kui seda ei saavutata, siis võimalikult hästi erimeelsustega arvestamist;

5) üks asumiselts pakub end linnaasutustele piirkonna kohta teabe, vajaduste ja probleemide vahendajaks ehk kohalike olude eksperdik, mitte ei soovi paralleelset valitsemisstruktuuri tekitada.

ARENGURUUMI ON

Seltside sisedemokraatias on veel palju vajakajäämisi, mis käivad üht sammu ühiskonna ja kodanike eneseteadlikumaks kasvamisega. Mida suurem on ühe seltsi kandepind oma piirkonnas ja kaugemalgi, mida tihedamaks ja sisulisemaks muutub läbikäimine linnavalitsejatega, mida rohkem suheldakse teiste aktiivsete piirkondade esindajatega, seda suuremaks muutub vajadus vabaühenduse tegevusplaani koostamise, oskusliku suhtekorralduse, vabatahtlike juhendamise ja finantside hankimise järele. Mida suurem on ühe seltsi kandepind ja mõjuväli, seda suurem ka seltsi juhatuse vastutus läbipaistva tegevuse tagamisel ja koostöösuhete edendamisel. Nagu mis tahes vabaühenduse elukaarega, nii tekib ka kanda kinnitanud seltsidel vajadus tegevustoetuse järele. Senini pole ükski Tallinna selts ei linnalt ega kodanikuühiskonna fondidest püsitoetust saanud, kuigi mitmes seltsis selline arutelu käib.

Lisaks avalike huvide kaitsmisele võiksid seltsid hõlmata elukeskkonna parandamisse ka teisi osapooli (järgnevad mõtted seltside töötubadest⁴): arendajatele võib selts olla partneriks naabruskonna tulevikulme visioneerimisel, välistamiseks võimalikke hilisemaid lahkkelisid; korteriühistutega ja -ühisustega saaks selts vahetada piirkonda puudutavat teavet ning kohalike ettevõtjate kontakte; kohalikele äridele pakuks selts täiendavaid reklaamikanaleid (kohalik leht, koduleht jms), lisateenimisvõimalusi kogukonna-üritustel ning abi ettevõtluspiirkonda puudutavate seisukohtade väljakujundamisel.

Kindlasti puudutavad mõned toodud arengukohtadest ka teisi Eesti linnades – Tartus, Pärnus, Paides, Rakveres – tegutsevaid piirkonnaseltse.

TALLINNA SELTSIDE KONTAKTID ON KOONDATUNA
LINNAIDEE ALGATUSE KODULEHEL:
www.linnaidee.ee/content/asumiseltsid

3. Arutlevat demokraatiat defineeriti seltside töötubades: www.linnaidee.ee/content/koostoomudeli-esimese-tootoa-kokkuvote

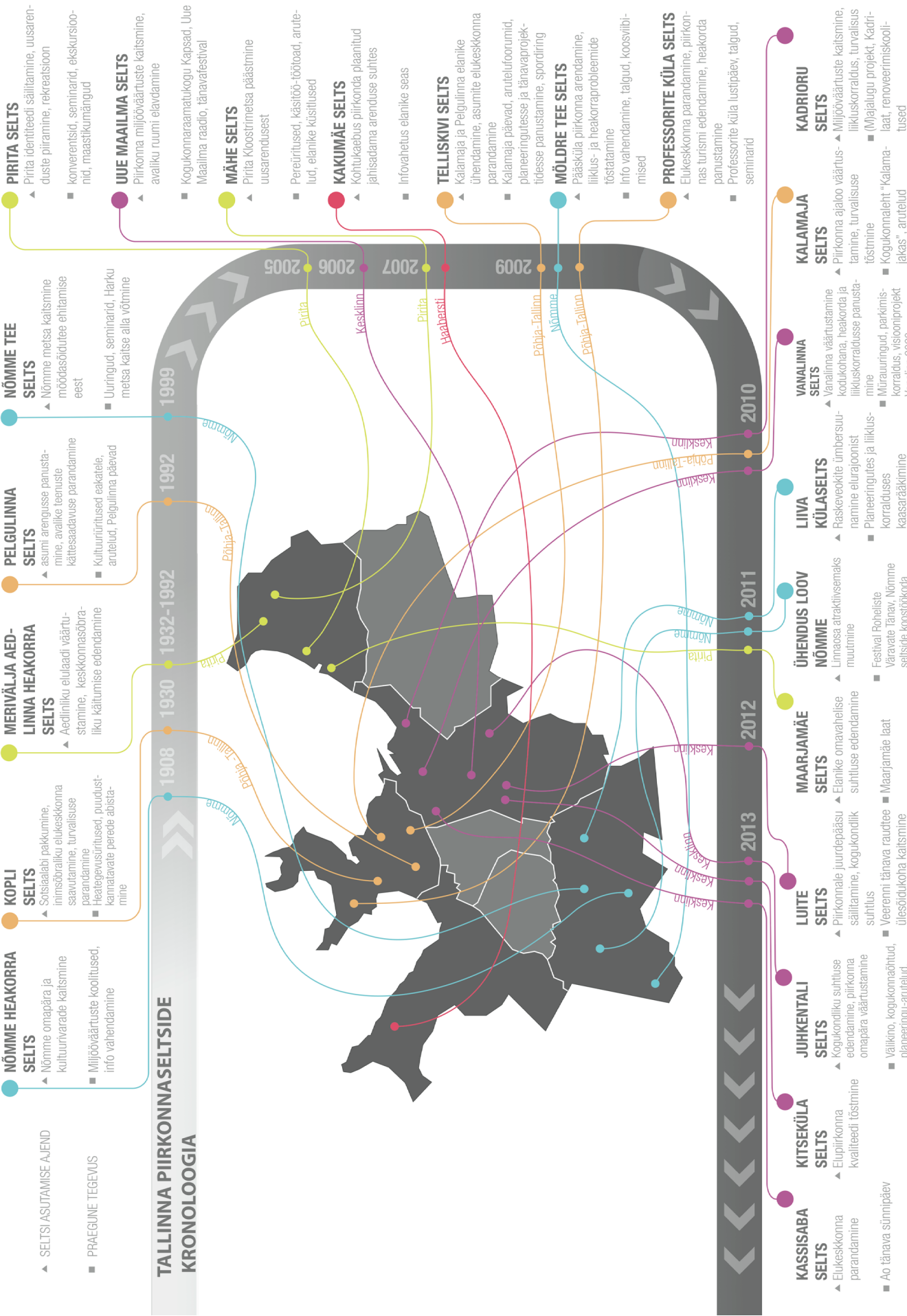
4. Loe Linnaidee algatuse raames toimunud seltside arutelude kokkuvõtteid: www.linnaidee.ee/content/koostoomudel

ALLIKAD:

Tuvikene, T. Letter from Estonia: Why the Neighbourhood Movement is Working in Tallinn. *LeftEast, Critic-Atac*, 25.09.2013, www.criticatac.ro/lefteast/letter-from-estonia-why-the-neighborhood-movement-is-working-in-tallinn/

Kaer, K. Tallinn - Between Populism and the Deep Blue Sea. *CITIES Magazine*, autumn 2013, www.citiesthemagazine.com/2013/tallinn-between-populism-and-the-deep-blue-sea/

Pehk, T. ja Tuvikene, T. Kodanikualgatuse peadtõstev roll Tallinna ruumilises planeerimises, konverentsi Inimõju Tallinna keskkonnale VI artiklite kogumik, 2011, lk 8-12.

TALLINNA PIIRKONNASELTSEID KRONOLOOGIA

- ▲ SELTSI ASUTAMISE AJEND
- PRAEGUNE TEGEVUS

NÕMME HEAKORRALINE SELTS
 ▲ Nõmme omapära ja kultuurivarade kaitsmine
 ■ Mijjõväärtuste koolitused, info vahendamine

KOPLI SELTS
 ▲ Sotsiaalse abi pakumine, inimsõbraliku elukeskkonna saavutamine, turvalisuse parandamine
 ■ Heategevusirjutused, puudustkannatavate perede abistamine

MERIVÄLJA AED-LINNA HEAKORRALINE SELTS
 ▲ Aedmiliku elulaadi väärtustamine, keskkonnasõbraliku kättumise edendamine

PELGULINNA SELTS
 ▲ asumi arengusse panustamine, avalike teenuste kättesaadavuse parandamine
 ■ Kultuurirühmades eakatele, arueldud, Pelgulinna päevad

NÕMME TEE SELTS
 ▲ Nõmme metsa kaitsmine mõõdasõidute ehitamise eest
 ■ Uuringud, seminarid, Harku metsa kaitse alla võtmine

PIRITA SELTS
 ▲ Pirita identiteedi säilitamine, uusaenduste püüamine, rekreatsioon
 ■ konverentsid, seminarid, ekskursioonid, maastikumängud

UUE MAAILMA SELTS
 ▲ Piirkonna mijjõväärtuste kaitsmine, avaliku ruumi elavdamine
 ■ Kogukonnaraamatukogu Kapsad, Uue Maailma raadio, tänavafestival

MÄHE SELTS
 ▲ Pirita Kõostrimetsa päästmine uusaarendusest

■ Pereühitused, käsitöö-töötoad, arueldud, elanike küsitlused

KAKUMÄE SELTS
 ▲ kohtukaebus piirkonda plaanitud jahisadama arenduse suhtes

■ Infovahetus elanike seas

TELLISKIVI SELTS
 ▲ Kalamaja ja Pelgulinna elanike ühendamine, asumite elukeskkonna parandamine

■ Kalamaja päevad, arueldufoorumid, planeeringutesse ja tänavaprojektidesse panustamine, spordiring

MÖLDRE TEE SELTS
 ▲ Pääsküla piirkonna arendamine, liiklus- ja heakorraprobleemide tõstatamine

■ Info vahendamine, talgud, koosviibimised

PROFESSORITE KÜLA SELTS
 ▲ Elukeskkonna parandamine, piirkonnas turismi edendamine, heakorda panustamine
 ■ Professorite küla Iustipäev, talgud, seminarid

KASSISABA SELTS
 ▲ Elukeskkonna parandamine
 ■ Ao tänava sünnipäev

KITSEKÜLA SELTS
 ▲ Elupiirkonna kvaliteedi tõstmine

JUHKENTALI SELTS
 ▲ Kogukondliku suhtluse edendamine, piirkonna omapära väärtustamine
 ■ Väikino, kogukonnadõitud, planeeringu-arueldud,

LUIITE SELTS
 ▲ Piirkonnale juurdepääsu suhtluse edendamine

MAARJAMÄE SELTS
 ▲ Elanike omavahelise suhtluse edendamine
 ■ Veeremni tänava raudtee ülesõiduokoha kaitsmine

ÜHENDUS LOOV NÕMME
 ▲ Liimaosa atraktiivsemaks muutmine
 ■ Festival Roheliste Väravate Tänav, Nõmme seltside koostöökoda

LIIVA KÜLASELTS
 ▲ Raskeveokite ümbersuunamine elurajoonist
 ■ Planeeringutesse ja liikluskorralduses kaasaraakimine

VANALINNA SELTS
 ▲ Vanalinna väärtustamine kodulehena, heakorda ja liikluskorraldusse panustamine

KALAMAJA SELTS
 ▲ Piirkonna ajaloo väärtustamine, turvalisuse tõstmine
 ■ Mjajalugu projekt, Kadri-laht, renoveerimiskoolitused

KADRIORU SELTS
 ▲ Mijjõväärtuste kaitsmine, liikluskorraldus, turvalisuse tõstmine
 ■ Kogukonnalaht "Kalamajakas", arueldud

Tallinna asumiseltside ajatalg-kaart. Autor Anu Kägu